

BIEŁARUSKAIJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA i LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi:

WILNIA, LUDWISARSKA 1-19. (Wilno, Ludwiskaja 1-19)
Redakcyja adčyniona od 9 hoda ran. da 8 hoda učet.

"Bieł. KRYNICA" kaštuje na hod — 10 zol., na paňhoda — 5 zol., na 3 mesiacy — 3 zol., na 1 mesiac — 1 zol.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Cena abwestak:

na 1-haj staronej 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4-sj — 20 hr., za redak drobnaha druku & wednej paloscey

POLSKAJA LAWICA.

Jak zdaūna wiedama, polskija lewyja partyi, napr. Polscaka Partyja Socyjalistaū, "Wyzwaleńnie" i inš. nia tolki ū časie wybaraū u Sojm i Senat, ale j z trybunaū hetych zakonadaūčych pałataū, zhodna z swaimi partyjnimi prahramami, padčyrkiwajuć swaje pryjaznyja adnosiny da narodnych mienšaściaū u miežach Polščy. Niekalki tydniaū tamu nazad adzin z pieradawych pepeesaū p. Niedziałkoński, pry abhawarywańi budžetu, zajawiū u Sojmie, što partyja P.P.S. staić za aŭtanomiju dla biełaruskich i ūkrainских ziemlaū. Jakaja maje być forma hetaj aŭtanomii, p. Niedziałkoński nie skazaū, bo pečnie i ūsia partyja jahonaja nie zadała sriebie trudu ab hetym padumać. Ale ūsio-ž-taki skazanyja oficyjalna słowy ad imia partyi ū narmalnych warunkach pa-winny być u zhodzie z čynam wypływučymi z ideolohii danaj partyi.

Maršałak Sojmu Dašynski, praūda, zajawiū pašla wybaru jaho na maršałka, što jon budzie tolki maršałkam, heta znača nia budzie zahladacca na pracu Sojmu z punktu hledžania partyi. Adnak heta zajawa nia moža nikomu raźwieć dumki, što maršałku Dašynskamu niemahčyma budzie parwać suwiazi z toj partyjaj, jakaja jaho abdaryla najbolšym dawieram, wysoūwajuć kandydaturu na maršałka i jakoj jon žjaūlajecca najstarejšym prawadyrom. Dašynski, wybrany na maršałka dziakujući tamu, što pry druhim hałasawańni Biełarusy i Ukraincy padali za jaho swaje hałasy, — pakazaū niadaūna sriebie typowym prawadyrom polskaj lawicy. Było heta tak:

Adzin ukrainski pasoł u swajej pramowie ū Sojmie nazwaū (i wielmi slušna) swaju ziamlu Zachodniaj Ukrainaj! I chto-b padumaū, što heta moža nie padabacca maršałku pepeesoūcu? Słuchali našy pasły i wušam swaim nia wierzyli, jak marš. Dašynski ū swajej pramowie, hodnaj lepšaj sprawy, zlosna žartawau z pasła, što jon „pieršy raz čuje, kab paſoł z Sawieckaj Ukrainy pramaūlaū u polskim Sojmie.“ Dašynski ū kancy jasna zaja-wiū, što nijakaj Zachodniaj Ukrainy ū miežach Polščy nia-ma, a jość tolki „Małopolska“. Takim čynam iz słoū pra-

wadyra polskaj lewaj partyi widać, što ni našy ni ūkrain-skija pasły ū swaich pramowach u Sojmie nia buduć mieć mahčymaści na't nazwać imia tych čaśczej swajej Baćkaūščyny, jakija dziakujuci ryskam miru apynulisia ū dziaržaūnych miežach Polščy. Treba ciapier čakać, što maršałak Sojmu tak-ža nie dazwolić skazać słowa „Zachodniaja Biełaruś“ z trybuny polskaha Sojmu.

Wypadak z ukrainskim pa-słom nabiraje as abliwaha zna-čeńia, kali pypomnić, jak daū-niej, za časoū padniawolla, Pa-laki, ad najlawiejšych da naj-prawiejšych, wostra zmahalisia za kožnuju zmienieniu praz akupantaū litaru ū polskich na-zowach. Slušna pypaminaje u adnym z numeroū „Przegl. Wileński“, jak Maskali bajalisa samoha nazowu „Polšča“ i pisali ū padručnikach hieo-hrafii „Prywislinskij Kraj.“ Jak wiedama, Polšča ad hetaha nie zahinuła. Naadwarot — zacirań-nie jaje imia na papiery i ū aficyjalnych pramowach zapisywałasia krywawymi litarami ū pamiaci i ū polskich sercach. My ū hetych adnosinach možam być tolki dobrymi wučniami Palakaū i Palaki za heta zławacca nia mohuć. Zatoje niachaj nas Boh ścieraže ad takoj karotkaj pamaci, jakuju wyjawili našy sučasnyja pany pałažeńnia pry paznańni naj-bolšaj wučycielki žycia historyi.

* * *

Šowinistyčnaja polskaja en-decyja i niedabitki polskaha abšarnictwa zusim nia skrywajuć swajho źwiarynahape-tytu raści, mahutnieć koštam apalačańnia Biełarusaū. Za hetu ščyraść my Biełarusy pa-winny być udziačny. Prynamsi čaławiek wiedaješ, z kim ha-woryš i nia prychodzicca ni ū čym rasčarowywacca. Kudy horš z polskaj lawicaj. Platucisia ū chwaście mižnarodna-ha sacyjalizmu polskija sacy-jalisty dastali ū spadku z časoū niawoli instynkt samaabarony prociū nacyjanalnaj śmierci. Časy źmianilisia, psychika astałasia i niepatrēbnaja ciapier samaabarona pieraradziłasia ū zachopnaje napadańnie. Niezdarowy nacyjanalizm — charakternaja i chitra ūkrywanaja rysa polskaha sacyjalizmu. Hetym chworym nacyjanalizmam tak silna zatrūčana pol-

„Kab-ža heta słoūca dy ū božaje wuška!“

(Z biełaruskich hutarak i nastrojaū u Prazie Ceskaj). —

„Abodwa biełaruskija nacyjanalnyja kamityty ū Wilni zlūcajucca ū adzin“ — (z krajowaj presy).

Haworačy pierad čatyrma miesiacami ab roli biełaruskaha studenstwa ū našych niezaležnickich imknieńniach („Студ. Думка.“ № 3/28, dahetul jaše nia wyjšaūsaja), ja pazioli sa-bie wykazać dumku ab nabližajučajsia pary ūsienacyjanalnaha biełaruskaha parazumieńnia padobna tamu, jak het-a stałasia ū ū radoch biełaruskaha studenstwa. Wyš'padanaja wiestka z krajowaj presy zdajecca być pazytūnym dokazam nazwanaj dumki.

Kažu „zdajecca“, bo: 1-o paćwier-džańnia hetaj wiestki dahetul niam, 2-je, — kali-b nazwanaja wiestka ū asno-wie swajej byla i praūdziwaj, dyk da ū dziesięńnia jaje moža akazacca pat-rebnym šmat jaše času. Akramia ta-ho ūsiakija niespadzieūki tut nia śmiejuć być... niespadzieūkami.

Adnak-ža nia hledziažy na ūsio heta, treba być optimistam, treba wieryć u akančalnuju pieramohu rozumu nad razhnieždziūšajsia drabiaźli-waściu partyjnaj, dy časta nawat i asabistaj. Pieražtaja niadaūna nau-wka (sojmawyja wybary, sudowyja prace-sy) kaštawała za šmat, kab biaz ni-čoha „jšla ū les“, dy ū budučynie ūznoū paūtaryśśia. Nikoli!

Nazwanaja „nawuka“ aprača taho wielmi karysnaja jšče i z druho-boku: ideoložična zmahajučjasia dahetul starony (praūnya i fizyčnyja) mieli až nadta dosyć mahčymaści, a badaj što byli nawat i zmušany pakazać swajo sapraūdnaje abliča. Pry nabliža-čymsia ūsienacyjanalnym parazumieńni i abjadnańni pawinny być uziaty pad uwahu nia tyja elementy, što „pa abjadnańni klikać“ i dahetul „kli-kać... z profesii, ale tolki tyja, jakija jednaśc ūsienarodnuju nie pierarwali i buduč zahnanymi ū najdalejšya ideoložičnyja supiarečnaści. Hetja bo tolki elementy žjaūlajucca dosyć daś-pielymi da wymohaū siahońniašia-

skaje hramadzianstwa, što na-wat kamunizmu polskamu trud-na rastacca z hetaj chwarobaj.

Adnosicca heta tak-ža nia tolki da takich polskich partyjaū, jak „Piast“, ale ū značnaj miery i da „Wyzwaleńnia“. Čas i praktyka pakazali, što słowy, haworanyja polskaj lawicaj, wielmi j wielmi dalokija ad čy-nauj hetaj lawicy. Dyk i trudna wymahać inšaha pałažeńnia rečau u krai, dzie sāma kan-stytucyja ū wialikaj miery asta-jecca tolki miortwaj litaraj, da-loka ad štodiennaha žycia.

Al. S.

dnia. Usia rešta, jak-by jana nia była wialikaja i jak-by hetaha nia było škoda, musić astacca ūwonkach aktuūnych radoū biełaruskich.

U hetym jość sens zaznanaj na-wuki niadaūnaj minuščyny.

* * *
Ab čym jaše haworycca siańnia ū biełaruskaj Prazie?

Tolki ciapier dachodziać siudy padrabiaznyja wiestki z wybarnaj kam-panii, na biełaruskich ziemlach pad Polščaj. Hetja wiestki dajuć padsta-wu da sapraūdnaje ūjavy stanu bielaruskaj sprawy na ūsiej biełaruskaj te-rytorii. A ūjawa heta moža być ad-začana hetymi sławami: usio ūsienacyjanalnaha zališnie koncentrujec-a ū Wilni i inš. bolšych centrach. Stwarajecca bo ū hetakich centrach ad relatyūnaha nadbytku*) sił nie za-ūsiody česnaja konkurencyja. I ū toj-ža samy čas prawincyja naša literalna prymiraje ad niedastatku pracazdol-nych ludziej.

Hetkaje ūražańnie majuć tutejšyja Biełarusy. Na kolki heta praūda i jak hetkaj abnormalnaści zapabiehčy, naj-lepš mohuć wiedać našy dziejačy ū krai. Ichnuju na heta chacieśia-b ūsiarūnū tut tolki jšče raz uwahu, dy paprasić ab hetym naležna padumać.

* * *
A jšče što tut čuwać?
Wiesnawyja i letniaj mesiacy wa-kacyjnaja jość parož rozných mižna-rodných ūjezdau. Nia ūsie hetja ūjezdy dla nas adnolkawa cikawy. Ale jość i takija, na jakich Biełarusy mu-sili-b być prysutnymi abawiazkawa. Kudy tolki mohuć dastacca, tam i by-wajuć. Ale woś zdaryśśia, što Kan-Res Mižnarodnaj Studenskaj Konfede-racyi (CIE), siabrami jakoj žjaūlajucca i biełaruskija studenty (ABSA), abwywajecca sioleta ū ū pałowie ūniūnia až u dalokim Paryžy. Dastacca tudy na swaje srodkie biełaruskaje studenstwa nia zmoža. I kali nie pa-moža hramadzianstwa, dy pahražaje našamu studenstwu niebiašpieka straty wielmi wažnaj mižnarodnaj placoūki, pryznaušaj Biełarusaū dwa hady tamu nazad jak asobny samastožny narod. Akramia taho biełaruskaje studenstwa (ABSA) maje na hetym ūjezdu pryhata-wany ū ū do druku Bielaruskij Almanach pafrancusku (z pryczyny dziesiątých uhodkau Abwieščańnia niezalež-nosti Biełarusi) charaktaru aulna informacyjnaha. Hetym Almanach treba ciapier wydać (choćby tolki na rota-tary), i na heta taksama niamu srodkau.

Adhukniecca na hetja najnieab-chadniejšja patreby biełaruskaje hramadzianstwa? A kali j tak, to ci sta-niecca tak u čas?

A. Koúzan.

*) ab absolutnym nadbytku dožua jaše nielha budzie ū nas hutaryc.

Z hazet

Niahodnaja rabota

Ab Bielarusach polskija demakratty z „Kurjera Wilenskaha“ wyrabluje apinju i pohlady, jak kamunistich i balšawikou.

U Žodziškach, jak wiedama, ad niekalkich hadoū wiadziecca zmahańie za biełaruskuj mowu ū kaście. Usie nieparazumień ū Žodziškach wypływań tolki z taho, što duchońja ūlady nie zdawalniaju słusnych damahańia Žodzišnych parachwianau—uwiadzieńia ū kaścioł, tak jak heta było za bytnaściam ks. Hadełskaha, biełaruskaj mowy. Na hetym-ž hruncie niadaū ū Žodzišnym kaście dajšo da niejkaha tam „nieparazumieńia“, u wyniku čaho staliśia aryštawanyja St. Hryb i M. Jarmanak, ludzi relihijnyja i dobryja kataliki. „Kurjer Wilenski“ u № 149 padajući wiestku ab aryštach u Žodziškach piša tak:

Aryšt niebiaśpiečnych abitatarau. Nadowiačy ūlady biaśpiečnaści aryštawali ū Žodziškach niebiaśpiečnych abitatarau M. Jarmanaka i S. Hryba, katoryja ad dažejšaha ūžo času byli pad nadzoram palicy i što da katorych jość padzreńie, što znachodzilisia ū kantacie z kamunistami“.

Hety-ž samy „Kurjer Wilenski“, kali sudzili „Hramadu“, staraūsia wyrablać ab Bielarusach apinju i pohlady prychilnyja. Pamiatajem my i toje, što hety-ž „Kurjer Wilenski“ piša toje-ž samaje i ab „Hramadzie“, što ciapier piša ab St. Hrybu i M. Jarmanaku, kali jšče „Hramada“ byla lehalnaj i pašyrała swaju arhanizacyju. Dzūnaja taktika „Kurjera Wilenskaha“! Pakul jašče nie siadzić jaho pałityčny praciūnik na ławie padsudnych, to jon starajecca jaho pakryć prastupnym kamunistycnym płašcam, a jak užo siadzie na ławu padsudnych, tady šukaje jaho niawinnaści. Sto heta moža značyć, što „Kurjer Wilenski“ adnačasna jość dla Bielusa ū praktorom i abaroncam?

Ab biełaruskich polonofilach.

U Waršawie ab bieł. polonofilach pierš wiedajū, jak u Wilni, bo hazeta „Głos Prawdy“ u Nr. 172, jakaja wychodzić u Waršawie, padaje wiestku z Wilni pad zahałoūkam: „Nowaja bieł-

Z biełaruskaha žycia.

Z Bielarusi pad Polšcąj.

Aryštawanyja niekalki tydnia ū tāmu nazad u Žodziškach u suwiazi z zmahańiem Žodzišnych Bielusa ū prawy rodnej mowy ū kaście M. Jarmanak i St. Hryb. — jak piša „Dzień. Wilenski.“ — hetymi dniami pierawieźieni ū turmu na Łukiškach u Wilniu. „Kurjer Wilenski“ u zwiazku z hetym pierawozam aryštawanych na Łukiški nie pasaromiūsia na't skazać, što aryštawanyja byccam jość niebiaśpiečnymi ahitatarami, znachodziaćmisia ū kantacie z kamunistami. Žodzišnym parachwianam, a tak-ž ūsim Bielusu ū peūniež nie pawina čuć „praudu“ polskich hazeta ū Bielusu.

Biełarusy i Pramysłowa-Haspardarčaja wystaūka. Hałoūnaja Ūprawa Tawarystwa Bielarskaje Školy na pasedźańi 25 čerwienia h. h. pastana-wiła pryniać učaście ū paunočna-ūschodniaj pramysłowa haspadarčaj wystaūcy, jakaja abdubiecca ū ūniū i wierańi miesiącach 1928 h. u Wilni.

Dziela arhanizacyi i kiraūnictwa biełaruskaha addzielu pastanoūlenia załažyć kamitet, a taksama pastanoūlenia ūwiarnucca da biełaruskich ustanoū i arhanizacyja ūkak, jak u Wilni, tak i na prawincy, z zaklikam pryniać čynny ūdziel u arhanizacyi biełaruskaha addzielu.

Ahuľnyja schody delehatau Hurtoku T-wa Biel. Školy. Hałoūnaja

ruskaja partyja“, u jakoj piša, što hetymi dniami zlučylisia dźwie palityčnyja biełaruskija hrupy, z jakich adna hrupujecca kala „Hramadzianina“, a drugaja kala „Biełarskaha Dnia“. Nowastworanaja hrupa budzie wydawać supolnuju časopis, redaktaram jako budzie Umias-čouski, a wydaūcom Wiarnikoūski. Hrupa maje charaktar polonofilski. My tut musimo skazać, što z staroha dy zrabić niešta nowaje, maładoje, zdolnaje da niejkaha dzienaha žycia, — chiba niemahčyma. Kab jašče da hetaj hrupy dy prylučyśia „naūčony“ spadar Janka Stankiewič, moža-b tady „ciam“ spadarski i pamoh u chodańi henaj hrupy z saprăudnymi biełaruskimi hrupami! Pačakajem, a mo’ spadar i nadumajecca tak zrabić, bo adnamu chodaccza za ciažka.

Ūprawa T-wa Biel. Školy padaje da wiedama Hurtkoū T-wa ū Horadzien-skim, Waūkawyskim i Bielskim pawietach, što 8 lipnia siol. hodu u mias-tečku Świšlačy ū pamieškańi Hurtka T-wa abdubiecca ahuľny schod delehatau ad Hurtkoū T-wa Waūkawyskaha i Bielskaha pawietu dzela arhanizacyi Akružnoje Ūprawy na hetya pa-wiety, a 12 lipnia a 12 hadzinie dnia ū Horadni, u pamieškańi Akružnoje Ūprawy T-wa (wul Ožeško 8-6) — abdubiecca ahuľny schod delehatau ad Hurtkoū T-wa Horadzien-skaha pawietu — dzela pierawybaru Horadzien-skaje Akružnoje Ūprawy.

Kožny Hurtok pawinen deleha-wać jak na pieršy tak i na druhi schod pa dwa pradstaūniki.

Biełarus atrymaū absolutorium. 13-ha čerwienia siol. h. student Wil. Uniwersytetu Ściapania Batoraha hr. K. Kisiel — atrymaū absolutorium (zaćwierdžańie studyjaū). Hr. Kisiel skončyū addziel historyi na humanistycy.

Wyjšli z druku i pradajucca pjesy: 1) „Pošylisia ū durni“ — žart u 3-ch dziejach M. Kapiūnickaha. 2) „Pa rewizii“ — žart u 1 dziei M. Kapiūnickaha. 3) „Modny Ślachciuk“ — žart u 1 dziei K. Kahancu. 4) „Dziadzka Jakub“ — dram. abraz. u 1 dziei Fr. Alachnowiča. 5) „Na wioscy“ — idyličny abraz u 1 dziei Fr. Alachnowiča. 6) „Michałka“ — kam. u 1-ej dziei pieroblenia z polskaje pjesy. 7) „Piarestaja Krasula“ — žart u 1 dziei M. Čužynina.

Možna nabyć uwa ūsich biełaruskich kniharniach u Wilni, Wialejcy, Horadni, Nawahradku i Słonimie.

Ab haspadarcy.

Časowaja ūwaha.

Kožnamu wiedama, jak wažnaj u ziemiarobstwie jość dobrja siaūba, dy nasieńie nieahul. Zdasca kamu dziela taho moža, što dosyć wypisać za darahija hrošy takoje nasieńie, kab užo spakojna spadziewacca dobrzych uradzajau.

Casam zdarajecca, što kuplenaje i zdaloku prywiezienaje nasieńie i na našaj hlebie dobra ūrodzić. Ale heta tolki „zdarajecca“, bo prawidłowym ūjawišcam bywaje niešta inšage: dobrage nasieńie z čužych krajoū da nas prywiezienaje zvyčajna marnieje,—kali

užo nia ū pieršaj, to ū druhoj i trećaj siaūbie amal napeūna. Čamu tak dzieicca? A woś čamu: kožnaja raščina, jak žwyty twor, patrabuje dzieła swajho ūzrostu taje hleby i taho klimatu, u jakim rasło i śpieła jahonaje ziernie, ciapier nasieńie. Kali-ž takoje ziernie trapić na hlebu, dy ū klimat horšy, dyk chočaś nia chočaś, a mušiū marnieć i ūrešcie... hinuć. A dzieła taho, što našy hrunty bywajuć zvyčajna horšymi ad tych, skul pryzwoicca da nas „zawodnaje“ nasieńie, a klimat (nadworje) u nas taksa-ma mała znaje piaščotau, dyk tamu amal usie pryożanyja sarty ūsiakaha zbožża ū nas i nia mohuć jak treba rašči i ražwiwacca.

Jakaja-ž zhetul nawuka? Hetu nawuku možna wykazać u takich sła-wach: *našaj hlebie należa toje, što z jaje wyrasta*. Heta znača—nia treba i nielha spalahaccia na dawoznaje na-nasieńie, a treba tolki naša-ž na-sieńie ūlepšyć. Na takoje ūlep-šywańie istnujuć adumyslowyja ūsta-nowy, *daśledžyja stancyi*. I hdzie na bližka takij stancyi jośc, najlepsjość ad ich tolki nasieńie i kuplać, abo wypisywać. Wypisywajuci nasieńie, treba padać da wiedama stancyi, hdzie i na jakoj hlebie budzie nasieńie pa-siejena.

Nie zaūsiody adnak moža haspadar nasieńie kuplać. Na ūcacie nie zaūsiody hetaha i treba, bo j sam sta-ranny haspadar moža z swajho ūlasnaha zbožża časta wyhadawać wielmi dobruju siaūbu. Robicca heta woś jak: jak tolki pasiejenaje zbožża pačynaje abchodzić, treba za ūzrostam jahonym biazupynna sačyć. Asabli-wa-ž za tym, ci abchodzić roūnamier-na, ci nia bywaje napadzienia niejkaj niaduhaj (irža i inš.), ci nie palahaje i h. d.

Nie zaūsiody tak bywaje, što celijsa ūzury zbožża bywajuć abo ad-nolkawa dobrymi, abo i adnolkawa bławimi. U takich wypadkach jośc mahčymaśc bywaru, jaki i zależa ūtym, što zahadzia wyšukanja placou-ki dobraka i zdarowaha zbožża sta-ranna dašpielacca, asobna ūbiarucca, wymałaciaccia. Asobna taksama pašla siejucia i dalej mnożacca. Na ūcio heta treba tolki ciarpliwaści. Tym-bol-tam, hdzie pačynajecca praca wybi-räňia adzinočnych, dobra Żazwitych,

Uładystau Kazlouščyk.

Ab fizycnym wychawańi ū Biełarusau.

(Hladzi „Bieł. Krynicu“ Nr. 37)

Ideja Kanarskaha pačala raspaūsiudžwacca: fizycne wychawańie pačali ūwodzić, chacia nie achwotna, u swaich škołach i Jezuity. A astatni polski karol Stanisłau Aühust zasnwau ūzo „Rycarsku ūkolu“, jakaja byla naahuł pieršaj ūsiekaj siaredniaj ūkolu u Polšcy.

U rycarskaj ūkolu fizycne wychawańie bylo pastauļena, jak na toj čas, dawoli wysoka. A pad samy kaniec ūlachockaje Polšcy paustała tam „Komisja edukacji Narodowej“ (1773–1794), jakaja sprawu fizycnaha wychawańia i wychawańia naahuł pastawiła dawoli wysoka. „Komisja edukacji Narodowej“ starałsia nastaūnikam pačatkowych ūkolu dakazać i ūświedamić ab wažnascia fizycnaha wychawańia dla narodu, wiała wialikuju pracu ū kirunku raspaūsiudžwacca asnowau hyhijeny siarod wučniaū i ich bačkoū.

Z pampiž ūmat karysnich pastanowau jość tyja, što byli ūwiedzieni ūwa ūsiek dziaržawie, h. zn. abawiazkawja himnastyčnyja wučeniji ūkolu.

„Rektar, prarektar z prefektam i nastaūnikami zrobic prahramu, katoraja budzie padana dyrekta, kab na kožny školny dzien byu wyznačany čas na razryku dla dziajiec, a asabliwa pa pałudni i wiečaram, adciemliwajući wyrazna, kab ūt-dnia pa mahčymaśc zabaūlalisa na wolnym pawietry, a kali na heta nie pazuoli para, dyk kab rožnyja razrywy i himnastyčnyja praktykoūki adbywalisia ū damach i hetakaja prahrama kab praz profesara, abo prefekta byla padana da wiedama wučniam. U časie piaerwy, abo padcas wakacyja pavinny zabirać uwieś čas himnastykawani sił, ihry, razryuki, biaručy pad uwahu ūzrost wučniaū, ich nie adnalkowyja ū kožnaha siły, zdarouje, prošlaje ich wychawańie i h. p.

Najprzywciajejšja, wyrablujući moc, šykoū-naśc, ūlukaśc i ūwawaśc cieľa, wyrablujući muž-

stwa i adwahu wučeniji jość hetakija: ihra miačy-kam z bieham i chutkim zwarotam, palon, inakš ihra z wialikim miačykm, ūlukaje kidańie pa wadzie kamieńiaū, dahonki da peūnaje mety, wypieradki na ūzorki i nia wyhadnya miejsci, duel na pal-caty, konnaja jazda, mierańie aharodaū, paloū, trudnych da zblīžańia miejsc i hetym padobnyja.

Hodny ūlachockaje moładzi wučeniji pawinny ličycce takija, katoraja naśleduju ūznierskija abaroty ū zdabywańi jakoha-niebudz miesiąca; ništo lepš nie pamoža da wyrableńia mužstwa, siły du-chu, pryožnych dumkaū, jak duch staradaūna ūr-carstwa, jak hetakaje hartawańie moładzi“ (Dr. Piasecki — Dzieje wychow. fizycznego).

Najwydatnieszym wučonym tahačasnym dzie-jaćom, jaki pałažy ūmat zasluhi, jak čynnij siabro „Komisji edukacji Narodowej“ byu Hryhor Piramo-wič, jaki byu sekretarom wyžuspomnenie kamisi.

Hetkija wielmi karysnja z boku fizycnaha wychawańia reformy, jakija napeūna ū budućynie wyrabiali-b u tahačasnym hramadzianstwie hart du-chu i naahuł ūhadowywali-b dzienajae, zdolnaje da wialikich čynaū hramadzianstwa.

Reformy hetyja adnak prysli zapozna. Panu-jučaja ū Polšcy ūlachockaje byla ūzo tady z małymi wy-niatkami biazmetnaja, biazcynna, niazdolnaja da wialikich čynaū, nie patrapiūšaja nawat družna ūlachockace dzela abarony swajej bačkaūšcyny, hladzie-ūšaja apuściūšy ruki na nastupajući adjin za dru-him ūzdieli Polšcy, pa jakich naša niaščasnaja staronka byla dalej addana, kab byc parabkam ūzo druhoħa pana — Maskoūšcyny. U hetyja ūzo časy naš biełny narod nia mieū swaich wiarchou, jaki-ja-b mahli za jaho ūtupicca. Sam-ža jon pazba-łeny prau musiū žyc na łasci i nia łasci panou, ci to swaich zdradnikaū-wyradkaū, ci to ūrodzanych Palakoū, abo Maskoūcaū, ciahuńušy im ciažkaje jarmo panšcyny.

Abrazok žycia tahačasna ūlachockaje pro-stała narodu my možam mieć z aficyjalnych ma-skouskich papieraū. Hałoūny načalnik kraju ū swa-im usiepodlańiejszym dianieśni 1855 hodu piša: „U Wiciebskaj hubernii siananie amal što nia znajuć chleba, žyuć hrybami i roznaj syryznej, tworačyja chwaroby; biednaś strašnaja, a pobač roskaś panou.“

Žyciowuya siły kraju saūsim zaniapali, jak z boku maralnaha, tak i z boku fizycnaha; slabaśc dajša da krajnich ražmieraū.“

Ruski emigrant, sučaśnik dziekabrystaū, W. Turhienew u swaich zapiskach tak maluje žycio ūlachockaje sielania: „Adno z samych niaščasných nadužyciaū prykničajecca ū ūlachockich prawin-cyjach (Wiciebskaj i Mahiloūskaj), dzie siananie tak niaščasnja, što nawat wyzywali spačućio ū rasięjskich pryhonných. U hetych prawin-cyjach pany addawali swaich pryhonných sotniami i tysiącami dastaūščykom (padradčykom), jakija wykonywali ziemplakonyja raboty ūwa ūsich kancach imperej. Hetyja biełny ludzi ūbiarucca hałoūna na budowu wialikich doroħa i kanałau.

Pan (pamieščyk) biare abawiazak dastawić za płatu peūnaju kolkaś ludziej, a padradčyk abiazy-wajecca karmić ich padcas raboty. Uradawyja inžy-nieri, dahladywajucia nad rabotami, nie wymaha-juć ad padradčyka ničoha bolš w karyśc hetych nia-ščasných, jak tolki taho, što jośc patrebny dla padtrymańia ich žycia. Datyčna hrošaj, jakija at-rymluje za ich pan, dyk urad nia ūmiešywajecca da hetaha. Hetyja niaščasnja prawiali darohi ū wa-kolicach Carskaha Siała“ (Igratočki — Kapotki narycie gistoru Bielarusi).

Zahnany i abciažany wialikimi rabotami prosty ūlachocki narod wučyśia pieranosić roźnyja złybia-dy. Nia hledzjačy na heta, jon znachodziū čas dla swaich razrywaū — hulniaū i ihraū, adčuwajuci ūmoładaści instynktuunu da hetaha patrebu.

Niadola našaha narodu prywūyla jaho da hoładu i choładu, zahartawała da rožnych niaščaściaū i mukaū. Jon zamknūūsia ū swaim sercy, addzialiūsia ad swaich starszych intelihientaū-bratoū-renehataū i zachoūwa až da siańnia swaje tradycyi, zvyčai i roźnyja narodnyja tawaryskija rucha-wyja hulni i ihry, ab jakich idzie hutarka niżej.

(D. b.)

kałościaū. Ciažkaja i marudnaja heta praca, ale zašiody apłacywajucjasia, kali bywaje prawiedziena da kanca.

A ciapier jašče paru słoū ab wybirańni sartoū bulby. Najleps heta robičca ū časie, kali bulba čwje. Tady najlahčej pažnač kaliwy bulby adnaho sortu. Dobra rastučyja i zdarowyja kaliwy treba paaznačać malymi kaločkami (ščepkami), dobra sačyć za ichnym uzrostam, i jak tolki dašpiejuć, asobna ich wykapać i dobra da wiasny pierachawać.

Heta jošč istota kožnaje dašledzaje pracy pry ūzhadawańi dobrych sartoū nasieňnia.

Ad. Klimovič.

Z Polšcy.

Palitychnaja ihra. Polski ministar zaimežnych spraū Zaleski pašla pasiedźnia sesji Liki Narodaū nie wiarnušia prosta domoū, ale akružy praz Francyu i Belhiju, gdzie skazaū palitychnya pramowy. Čamu tak? Ad času, jak Zaleski ježdžiū z paklonam da italjanskaha dyktatara Mussoliniha,— u Francyi pačali na Polšču hladzieč krywa. Dyk Zaleski pajechau u Paryž, kab paklanicca i Francyi dy zapeuńić joj ab przyjańi Polšcy. Tut byū naładzany dla jaho bal, na jakim skazaū palitychnuju pramowu. Hetaja pramowa zajmałasia niamiecka-polskimi adnosi-nami. Jak wiedama, Niemcy damahajucca ūmieni zachodnich hranic Polšcy, bo hetaja hranica hetak zwany polskim karydoram addzialiła zachodniu Prusiju ad Niamiečyny. Polšča spraciulażecca hetaj ūmieni hranic i ciapier ministar Zaleski mieū hutarku ū hetaj sprawie z francuskim ministram Brijanam. Sto tam hawaryłasia — znač trudna. Ale Zaleski skazaū u swajej pramowie, što Francja datul nie addać Niamiečynie nadrejnskaha kraju, pakul nia budzie peūnaści, što Niemcy wykanajuć usie pastanowy wersalkaha dahaworu. Treba wiedać, što Francja z Anhliją i Belhiją, kab mieć peūnaść, što Niamiečyna zaplaći kantrybucyju, asadziła wojskam niamiecki kraj nad rakoj Rejnam i maže jaho dziařač da 1935 h.

Ale Niemcy akuratna splačywajuc kantrybucyju i dziela hetaha damahajucca, kab francuskaje, anhielskaje i belhijskaje wojska aparažnili nadrejnski kraj. Anhlijia i Belhija chacieci-b aparažnič, a Francja nia choča, bo choča za heta štoś wytarhawać ad Niamiečyny. Ministar Zaleski damahajecca ad Francji i Belhii, kab jany da taho času nie adklikalib swajho wojska z nadrejnskaha kraju, pakul Niemcy nie pryabiacajuć Polšcy, što nia buduć damahacca ūmieni zachodnaj hranicy. Widać, što Francja i Belhija niekija abiakaniki ū hetaj sprawie dali Polšcy, bo Zaleski zajawiū, što zafantowany niamiecki kraj maje być załoham tak-ža na toje, što Niemcy buduć šanawać wersalski dahawor i nia buduć damahacca ūmieni polskaj hranicy, jakuju wytknuū heny dahawor. Niemcy aburajucca na Polšču i zajaūlajuć, što nadrejnski kraj i tak u 1935 h. wierniecca da Niamiečyny, — a jany nijkich abiakanak Polšcy nie daduć. Dziela hetaha adnosiny miž Polšcą i Niamiečynaj pahoršlyisia.

A tym časam heta nie na ruku Anhlijii, jakeja starajecca akružyć balšawikoū kruhom i dziela hetaha joj patrebna zhoda miž dziařawami, jakija jošč praciūnikami balšawickaha ładu. Dziela hetaha Anhlijia choča padzić Litwą z Polšcą i Niamiečynu z Polšcą. U hetym chiba namareñi pryjechać da Waršawy anhielski dyplamat Sir Lindsiej, (katory da hetaha času byū anhielskim ambasadaram u Berlinie, a nadowiačy naznačany zastupnikam ministra Čemberlena) i mieū hutarku z Piłsudskim. Kažuć, što Sir Lindsiej abhawarywaū z Piłsudskim sprawu balšawickuju, a ūwiażku z hetym palityku Polšcy adnosna Niamiečyny i Ukraincaū, bo biez parazumieňnia z hetymi narodami Polšča nia može rasačać nijkaj dzieniashi prociū balšawikou. Adnačsna niamieckija hazety pišuć, što ukraińska sprawa nabrała wialikaha mižnarodnaha značenja praz palityku Anhlijii prociū balšawikou. Z unutranaj palityki Polšcy zaúwažyjewecca, što pašla zaćwierdžańia budżetu sojm adpačywaje. Kab skazać ab nijkaj prychilnaści polskaj palityki ūnuty da Ukraincaū abo Biełarusiaū, to hetaha niejak trudna zaúwažyć, bo úchwelenaja Sojmam amnestyja jak dla Biełarusiaū tak i dla Ukraincaū nia ūmat daje karyści.

Prycyna adstaūki marš. Piłsudskaha. Jak wiedama, premier Piłsudski padaūsia ū adstaūku, ale dahetul niawiedamyja byli prycyny adstaūki. Ciapier-ža stała ūsio jasnym, bo nadowiačy sam marš Piłsudski pradstaūniku hazety „Głos Prawdy“ wykazaū usie prycyny swajej adstaūki. Marš. Piłsudski skazaū: — „Kali chto dumaje, što

Da ūsiaho biełaruskaha hramadzianstwa.

Biełarskaje Nawukowaje Tawarystwa ū Wilni na ahlunym hadawym schodzie swaim 4 lutaha 1928 h. abhawarwała sprawu adčyneńia ū Wilni „Domu Biełarskaje Kultury“. Nawukowamu Tawarystwu PATREBNY ŨLASNY BUDYNAK u Wilni, u ja'kim možna bylo-b ražmiaścić halaūnijeszyja kulturnyja ūstanowy našyja, jak napr: biełarski muzej im. I. Luckiewiča, biblijateku biełarusznaūstwa, Wydawieckaje T-wa i inš. Narmalnamu ražvićiu i pracy hetych ustanoū wielmi pieraškadžaje toje, što jany nia majuć adpawiedna ha pamieškańia. Naš muzej, napryklad, dahetul z-za ciesnaty, wilhaci i nia wyhodnaści pamieškańia nia može służyć dla ahledžania šyrokaj publiki i nawukowych dośledaū, miž tym u im sabrany niazwyčajnej histaryčnej warstači pamiatki i kulturnyja bahačci, jakija dla šyrokich kołaū hramadzianstwa naahuł, ludziej nauki ū častcy pradstawi-b wialiki interes.

Hrošau na kuplu ci budowu „Domu Biełarskaje Kultury“ Nawukowaje T-wa nia maje. Ich treba ūbirać — mo' ū praciahu niekalkich hadoū, — ūbirać šlacham achwiar, składak, %, adličak, dachodu ad spektaklaū, lekcyjaū i inš... Woś Nawukowaje T-wa i zaklikaje ūsie biełarskija kulturnyja ūstanowy i arhanizacyi i ūsich naahuł hramadzian, kamu jošč darahaja sprawu pašyrenia i ūzmacawania rodnej kultury, pamahčy swajeju pracaju i materialnymi wysiłkami sabrać hrošy patrebnja na kuplu ci budowu adpawiednaha budynku dla „Domu Biełarskaje Kultury“ ū Wilni, hetaha histaryčnaha asiarodka biełarskaha kulturnaha žycia i adradženskaha ruchu.

Usie achwiary, składki, adlički i h. d. prosim kłaści ū Biełarski Kooperatyvny Bank ū Wilni (wul. Wilenskaja № 8) na terminowy rachunak „Domu Biełarskaje Kultury ū Wilni“ № 17, prawa rasparadzeńia jakim prynaležyc wylučna Uradu Nawukowaha T-wa.

Urad Nawukowaha T-wa.

Wilnia, Biełarskaje Nawukowaje T-wa, Wostrabramska wul. n-r 9.

Da ūsiaho hramadzianstwa.

U dniach 5 i 20 čerwienia siol. h. z niawiedamaj prycyny wybuchnuū pažar u wioscy Paniemuncy, Bielickaj hminy, Lidzkaha pawietu. Bolš jak sto siemjaū znachodzicca biez strach nad haławoj, biaz kuska chleba i adziežy. U hetym wialikim niaščaści treba po-mačy niaščasnym z boku ūradu i hramadzianstwa.

Dziela hetaha ū Bielickaj hminie paštaū Kamitets pomačy paharelcam w. Paniemuncy, jaki ūzwiartajecca da hramadzianstwa z prošbaj pamahčy dla paharelcaū, chto čym i skolkī moža.

Achwiary treba adsyłać praz urad Bielickaj hminy dla Kamitetu Pomačy Paharelcam w. Paniemuncy.

Adras: pošta Bielica, paw. Lidzki, Urad Bielickaj hminy—dla Kamitetu Pomačy Paharelcam w. Paniemuncy.

Pry hetym urad K-tu P. P. w. Paniemuncy prosić usie redakcyi miascownych hazet ūmieniśc u swaich časopisiach takuju adozwu.

U. K.

Z Niezaležnaj Litwy.

Litoūska-polskija pierahawory. U Koūnie adbywajucca litoūska-polskija pierahawory ab biašpiečnaści i adškadańiach. Druhoha lipnia siol. h. adbylośia pasiedźniańie polska-litoūskaj kamisii ū hetaj sprawie. U suwiazi z litoūskim projektam u sprawie biašpiečnaści polskaja delehacyja skazała, što iſče nia maje z Waršawy instrukcyi, bo ūrad polski nie pašpieū paznajomicca z litoūskim projektam. U hetaj sprawie wyjechaū u Waršawu siabra polskaj delehacyi. Delehacyja litoūskaja zajawiła, što nia jdzie tut ab zwyčajny dahawor biašpiečnaści, ale ab parazumieňnie z Polšcą wažniejszaha rodu. Pašla padpísania takoha dahawor, Litwa mahia-b tolki tady pačač pierahawory na temu dahaworu biašpiečnaści.

Maneūry litoūskaj artyleryi. U rejonie Druskiniek adbywajucca ad 28 čerwienia siol. h. maneūry litoūskaj artyleryi i aružza techničnaha, supolna z addzielami kawalerii i piachoty.

Wymieni palityčnych wiažniu. Litoūski čyrwony Kryž ū Koūnie ūzwanuūsia da Čyrwonaha Kryża ū Ženevie z prošbaj ab interwencyju ū kierunku prychileńia Polskaha Uradu da wymieni wiažniu palityčnych miž Litwoj i Polšcą.

Ziemlarobska-pramysłowaja wystaūka. Ciapier u Koūnie adbywajecca ziemlarobska-pramysłowaja wystaūka, dzie miž inšym wywiešana tablica Ministerstwa Ziemlarobstwa ab rasparelawanych dwarach. Z henaj tablicy widać, što da 1928 h. rasparelawana 2118 dwarz. Da 1928 h. ahlum rasparelawana 776 617 ha. Wystaūku da hetaha času ū praciahu čatyroch dzion adwiedala 131.000 asob.

prycynaj majej adstaūki z stanowišča staršyni Ministraū byū stan majho zdarouja, to toj mylajecca. Pieršym matywam jošč fakt, što arhanicna nie pieranošu stanowišča Staršyni Ministraū, tak, jak jano ciapier pastaūlena kanstytycyjna. Sojm ūluchaū (ladačnic), pracujući nad kanstytycyjaj (heta haworycca ab Sojmie Ustawadučym—pryp. Red.) peūniež nie sumlawaušia, što na prezidenta budzie wybrany adziny papularny čaławiek, katory ničym nie pazwoliū panizicca i wywieū Polšču z chaosu, dajući joj ūrejšyja hranicy, jak hetaj ūluchy akrešliwana. Dzieła hetaha praca kanstytycyjna pajšla ū kirunku prycynieńia pryšlamu prezidentu prykraści i hańby žycia, skolki tolki ūdziečneńie i patworstwa mahlo prydumać". Dalej marš. Piłsudski wyskazaušia ad zabojsztwie pieršaha prezidenta, ab niemahčymani pracy Staršyni Ministraū z prycyny kanstytycyjna biurakratyzmu, ab metodach pracy parlamentarnaj, krytykujući „parlamantarnu bałtaninu“, z prycyny čaho ū sojmawaj sali panujuć piakielnyja nudy, što nawat,—jak marš. Piłsudski skazaū, — „lotnyja muchi nia wytymliwiać waſaj, pany pasły, bałtaniny da taho, što aniwdonaja na inšy-šuji muchu ūzo nia skača, a kali katioraja laniwa hetaj zrobic, to taja drugaja nawat kryllaū nie padymaje, na paławinu ūzo zdochšaja z nudaū.“ Na zakančeńie marš. Piłsudski skazaū: — „nie chaću ūpadabniac siabie da hetaj na paławinu zdochšaj muchi, pastanawiu, što maju da wybaru jašče raz: zaniadbać usialakaha supracuńictwa z Sojmam i stanuć da rasparadzeńia p. Prezydenta, kab wydawać samomu (oktrojawać) nowyja prawy ū Polščy, abo paddacca ū adstaūku z stanowišča Staršyni Ministraū, dzie treba supracuńictwa z Sojmam.

Wybraū hetaj druhoje i dziela hetaha pierastaū być Staršynio Ministraū". U kancy marš. Piłsudski zajawiū, što „pry kožnym ciažkym kryzysie stanie da rasparadzeńia P. Prezydenta, jak staršyni ministraū, biały ūmieniśc decyzii na siabie i wyciahiwajucy ūmieniśc z swajej decyzii wyniki.“

Marš. Sojmu Dašynski ab palityčnym palaženii. Marš. Dašynski ū hutarcy z pradstaūnikami presy ab pracy Sojmu miž inšym skazaū: sučasny sklad Sojmu nia maje ūradawaj bolšaści, a apazycja, jakaja jošč bolšaści, nia može stwaryć nijkaha ūradu. Dzieła ūzwanuūsia hetaha jošč try darohi: 1) rospusł Sojmu, 2) utwareńie ūradawaj bolšaści Adzinki z lawicaj i ūrešcie 3) zamach stanu.

Wialikaja bura. Hetymi dniami praniaslasiada nad Polšču strašennaja bu-ra. U Waršawie wywiernuła jana kala

tysiący dreū; jošč niekalki asob ranieých i kantužanych piarunom. Bura paniasla ū pawietra 20 aeroplanaū, 3 aeroplany susim ražbiła, a 15 pap-suła. U Krakawie taksama narabiła ūmat ūkodaū. U Hliwicach bura zabiła 5 asob. Pasiewy susim ūmieniśc.

Z zahranicy.

Čeka-sławackaja dziařawa jošč zleprena z roznych narodaū, tak što Čechi naličajec ledźwie paławinu ludnaści ūzjaie dziařawžy. I tak Čechau jošč 7 milionaū, Sławaki — 3 miliony, Niemcaū — 3 miliony. Madziaraū — 1 milion i Ukraincaū $\frac{1}{2}$ miliona. Čechi ūtwarzli swaju dziařawu na ład centralistyčny, heta znača ūrad u centry ū Prazie kirawaū adnalkowa ūsimi krajami, jakija ūwajšli ū sklad dziařaw, nie dajući hetym krajam ani jakaj aūtanomii. Ale pakazałasia, što ciapier tak nia možna kirawać čeka-sławackej dziařawaj, bo kožny kraj maje swaje intaresy, jakija rožniaccia z intaresami inšych krajów. Dziela hetaha Sławaki. Niemcy, a nawat i ta kija samija Čechi na Morawii i na Ślonsku byli wielmi niezdawoleny i pačali damahacca aūtanomii. Čechi nie chacieci nia hetaj zhadzicca, bo bajalisia, kab dziařawa praz hetaj ūzwanie. Najbolš Čechi bajaccia Niemcaū, jakija jošč waroža nastrojeny da českaha panawańia. Ale Sławaki pad prawadyrstwam ksilanda Hlinki wielmi enerhična pačali damahacca aūtanomii. Čechi musili aslaći swaju centralistyčnu ūładu i minułaha hodu česki sojm pastanawiu pierabudawać dziařawu. Hetaja pastanowa sojm ūwachodzić ū ūcchio ū hetym hodzie. Ad 1 lipnia siol. h. českaja dziařawa padzielienna na try krai: česki, moraūska-słonski i sławacki. Kožny kraj budzie mieć swoj sojm, ale jon nia budzie mieć prawa ūstanauć zakonaū, a jaho zadačaj budzie dbać ab sprawach: haspadarčych, kulturnych i soċjalnych. Na čale kožnaha kraju budzie stajać krajowy prezydent, jakibudzie pasrednikam miž krajowym sojmam i ūradam. Ale hetym padzieliam niezdawoleny tak Sławaki, jak Niemcy i Ukrainercy. A ich razam jošč 6 z pałowaj miljonaū. Dyk nia wiedama, jaki charaktar prymie hetaj sprawa dalej.

U Anhlijii jošč tolki try palityčnyja partyi, jak u žyci, tak i ū parlamente: kanserwatysty, liberały i socyjalist (partyja pracy — labur parti). Hetaja try partyi zmahajucca ūładu. Try hady tamu mieli ūładu sacyjalist, ale ū časie nowych wyboraū pieramahlki kanserwatysty i ciapier majuć ūładu ū swaich rukach. Ale niezado-

Abawiażkam kožnaha sumlennaba čytača „Bieł. Krynicy“ jošč ūwazna čytać samomu i druhich zaachwočywać da čytańia swaju rodnuju hazetu!

ha ū Anhlii majuć adbycca nowyja wybary ū parlament i sacyjalisty (laborysty) hatowiacca, kab prawieści ū parlament jak najbolš swaich pasłou i zachapić uładu. Kab padabacca anhlijskim sialanam i drobnym pramyśloūcam, — adzin z sacyjalistycznych pawadyroū Pilip Suowden wydaū zjawu, što labursty adkidaūc zabastoūku, bo baraća zabastoūkaj prynośić škodu nia tolki pracaūcam, ale j robotnikam. Prociū hetaha wystopleńia dwa sacyjalistycznyja pawadyry Makston i Kuk wydali manifest da robotnikaū, što zakładajuć nowuju „Niezaležnu Partyju Pracy,” bo dasiuleśnija partyja pracy pašla na słužbu kapitalistaū i buržuaū. Hetaja nowaja partyja jość zusim partyjaj kamunistycznej, ale — kab abjadnaūc najbolš robotnikaū, — nazwała siabie „Niezaležnaj Partyja Pracy.”

Maskoūskija dyktatary strašna razławalisa, što ūkrainska-Bielaruskij Pasolski Klub u waršauškim sojmie zanaia stanowišča niezaležnickaje ūkraini narod, jak i narod bielaruskij nie pryznauć ryškaha dahaworu. Z hetaj prycyny pryzkazali swaim ukrainskim najmitam, kab pratestawali prociū damańnia niezaležniacy Ukrainy ad Maskoūskynu. Toje samaje robiać maskoūskija dyktatary i z Bielarusami. Prociū „Ukr. Klubu” wystupiu Čubar u Charkawie z wielmi wostraj pramowaj, u jakoj baraniū palityku maskoūskich dyktataraū na Ukrainie. Pašla wydany byū prykaz, kab uwa ūsich ukrainskich miestach adbywalisia robotnickija mitynhi, na jakich maskoūskija kamunisty pratestawali i prociū niezaležnickaj palityki Ukrainaū dy dakezywali-b, što Ukraina nia jość u maskoūskim jarmie, a nadawrot, — što dla Ukrainy jość zbauleñiem, kalli nad joj panujuć maskoūskija dyktatary. Razumiejeccca, što z praudziwych Ukrainaū nichot tam nie pramaūlaū, bo kamunisty za heta nia tolki što sadziać u turmu, ale stawiać i „pad ścienku.“ Pramaūlali maskoūskija kamunisty, a tut i tam pamahali im ukrainskija „ziemlački,” što kormiacca z kamunistycznej torby. Taksama robicca i ū nas na Bielarusi.

Cikawa, što ūsie kamunistycznyja pramoūcy wystupali ū abarone ryškaha dahaworu, katory pawodele ich dumki pawinien zachawać swaju siłu. Tak-ža zakidywali „Ukr. Klubu”, što jon choča Ukrainu prylučyć da Polšcy. Hetaj samaje kamunisty zakidaūc i našym bielaruskim niezaležnickim hrupam.

Wot jak kamunisty ūmiejuc akručywać kata chwastom! U Polšcy ūsie palityki i hazety ūjadajuć na „Ukr.-Biel. Klub,” što jon choča addzialić ukrainskija i bielaruskija ziemli ad Polšcy, a kamunisty kažuć, što „Ukr.-Biel. Klub“ choča prylučyć ukrainskija ziemli da Polšcy! Hetaj jość paświedačniem taho, što i maskoūskija i waršauškija palityki nia chočuć pryznać ideału niezaležniacy ukrainskaha i bielaruskaha narodaū, a chočuć tolki — kab jany sami panawali na ukrainskich i bielaruskich ziemlach!

U Meksyku ū kancy minułala miesiaca adbylisia wybary prezydenta. Wybrany prezydentem adziny kandydat hien. Obregon. Nowawybrany prezydent padaū da wiedama hramadzianstwa, što jon nia dumaje pradaūc palityki swajho papiarednika prezydenta Callesa, wiedamaha z krywowych praśledawańiaū Katalickaha Kaścioła ū Meksyku.

Litoska-łatwijskaja pryaźń. Hetymi dniami adbyüsia ū Ryzie litouška-łatwijski kanhres. Na kanhresie razħladalisa sprawy datycačyja abiedziwliuch dziaržau, sprawy polskich i sasieckich upływaū, jakija ūsialakimi sposobami chočuc ukaranicca siarod bałtyckich dziaržau. Kanhres rašyū, što najlepsym wychadam — heta budzie apiraca na Niamiečynu, na t Anhliju. Aprača hetaha kanhres pastanawiu imknucca da uezajemnaha zbliżeñia abiedziwliuch dziaržau i wynias rezalucyu, što „padtrymlivaje imknieńi Litoucaū da abjadnańia ūsich litouškich ziamiel u etnahraficnych mieżach litouškaj dziaržawy.”

DA NAS PIŠUĆ.

WUČYĆ DZIACIEJ TREBA ŪMIEĆ.

Murawanaja-Ašmianka, Ašmianska paw. Naša miaścinka pačała adradżacca da swajho ullašnaha bielaruskaha žycia. Dzikujučy hetamu adradžeńiu, jakoje praciorka wočy našym sialanam, jany ciapier užo mochuć zaúwažyć, jak dobryja prajawy ū žyńci, taksama i kiepskija. Da hetych časoū sialansta našaje ūsialakija arhanizacyi ūwažala nia jnakš, jak tolki za zabaūku, a ciapier pryzjalo zrazumieśnie i arhanizacyju jany ūzo razumiejuć jak patrebu ū žyńci. Dowadām hetaha služyć toje, što ū našym miastečku zarhanizawaūsia hurtok Biel-Instytutu Hasp. i Kultury, da jakoha nia tolki moładź, ale j starejšja wielmi achwotna hornucca. Heta taja starana dadatnaja, jakuju wyklikała nacyjanalna-bielaruskaja świedamaśc. A druhaja starana — to heta wielmi patrebny ū žyńci krytyczym.

Sialansta našaje ūzo ūhladajecca ūwa ūsie haliny hramadzkaha žycia. Prykładam — nawat i ū halinu školnaha wychawańia dziacieję. Wučycielnica adnaje škoły zahadała dzieciom zlažyć niejku składku. Dzieci pryošušy damoū ab hetym pačali prasić swaich bačkou. Wiedama, nia ū kožnaha zaúsiody bywaje siaki taki zapas, kab možna było zdawolić wykanańnie abawiazku składki dzieciom. Tady dzicia bajućsia być horšym — kidajeccca na prastupak — kradzież ja-jak. Čyja tut wina? Peūniež nia dziciaci, a taho, chto prycyńiūsia da hetaj kwołaha jašče rozumu dziciaci. Treba ab składkach kazać bačkom, ani dzieciom. Wučyć treba ūmieć!

Heta ūzo našy sialanie razumiejuć, a raz razumiejuć to j dapiłnujuć, kab ichnich dzietak nia tolki wučyli čytać i pisać, ale kab i dobra wychouwali.

Č. W.

NAŠ „KRÓL.”

Kazlouškaja hmina, Pastaūskaha pawietu. U našaj hminie ūzo adauña zajmaje pasadu wojta p. A. Siemaško, z maj. Lachaūšcyna. Usie žichary našaje hminy nie zauć pana wojta jnakš, jak tolki „królem.“ Dy j prauda, pryošušy ū hminu wy adrazu zaúwažycie na ścianie ū kancelary hminy partret našaha „króla“ pobač z partretami, p. Prezydenta i Piłsudskaha. Pry ścianie prybita niejkaja bieļaja, marmurowaja doška, na jakoy niešta napisana pra wojta Siemaško.

Heta ūsio było-b, jak kažuć, „jano

Bielaruskija hości na Ukrainie. Bielaruskija piśmienińki na čale z Jan-kam Kupałam adwiedywajuc Ukrainu. Pašla adwiedzinaū Charkawa piśmienińki zhurtawanya ū hurtku „Maładźňak“ adprawilisia ū Kijeū, dzie ich witali wielmi horača ukrainskija literaty. Pašla ahdalu Kijewa, hości adprawilisia Dniaprom na mahilu Šeūčenki, kala Kaniewa.

Kamunistyczna partyja S.S.R.R. pastanawiła prynać da partii byušych apazicyjanieraū Zinowjewa, Kaljewa, Jewdokimowa, Łasewa i 34 innych.

Pryniatyja ū partiju apazicyjanery pryznalisia da swaich pamyłak, adkiniuli ideju platformy Trockaha i abawiazwyjucca padparadkawacca ūsim pastanowam kamunistycznej partyi i kamunistyczna internacyjanu.

Finlandyja. Hazeta finlandskaja „Helsing Sanomat“ padaje wiesku ab kancentracyi radawych wojskau kala finlandskaj hranicy. Balšawiki ūzmacniajuć hranicu Karelii i raszyrajuć čyhunkawu sietku miž hranicaj i Pietrahradam. Byccam siarod sialanstwa kala hranicy balšawiki dakanali ūmat aryštaū. Pahraničnaja finlandskaja ludnaśc kaža, što ūzmacnieśnie balšawickich addzielaū nia možna ūwažać tolki za maneūry. Biazsumliūna robicca hetaj ū inšym napramku. „TASS“ hetym wiestkam piarečyć. Adnak-ža „Siednodnia ich pačiwardzaje.“

sabie“, ale woś biada ū tym, što naš wojt, ci, jak kažuć, naš „król“ p. Antoni Siemaško, nia ūznie pry hminie i kožny dzień jedzie na košt hminy da swajej rezydencyi ū majontak Lachaūšcyna, jaki lažyć u adleħlaści 7, a nawat bolš kilometraū ad hminy. Rada hminnaja składajecca z rožnych pankou dy panskich słužkaū, i robić usio, što tolki prykaza jej naš „król“ Lawon Barýłka.

Ad redakcyi: Jak paścieleśsia, tak i wyšpiśsia!

Treba wybirać dobrą Radu hminnu, to jana wybiare i adpawiednaha da miajscowaha žycia wojta.

CIAŽKA ŽYC.

Mejšagola, Wilenska - Trockaha paw. Naša Mejšagolskaja hmina — słaūnaja hmina. Nazwać jeje možna słaūnaj nia dziela jaje pracy aświetnej ci hramadzkaj. Ab hetaj pracy ničoha nia čuwać. Škoły ū takich mieściacca lokalach, što prosta strach. Darohi — nie hawarycie lepiej — przejačać možna chiba tolki na aeroplanach, bo pawodki pažnasili masty i wymyli takija pa darohach jamy, što schawaješsia z kaniem. Hmina hetaha nia widzić i jana nikudy nia jedzie, a tolki praz sołtysaū wysyłaje nakazy płatniče. — Dahledziū widawocna chiba p. wojt, što ū kasie hminnaj ūzo mała hrošy i woś skarej wysiąu nakazy, kab placili ludzi padatak „samoistny.“ Padatak, jak padatak, wiedama — patreby, — dziwa adnak, što ion pryhatołeny ū najhoršym dla sialan časie — na wiasnu, kali trudna sielaninu zdać kusok chleba, bo zarobotkaū nima, a nieūradzaj sialeńci taki, što ni jakaj nima nadziei, kab haspadary i ū wosieni pabahacieli. Na't i ūrad zrumieū trudnaje pałazeńnie našaha chlebaroba, — bo wydaū zahad, kab ściaħawańnie padatkaū hruntowych adlažyć da času, kali ekanamičnyja warunki palepšaccia. A woś naša Mejšagolskaja hmina pastanawiła ściaħnuć padatki z sialan u najclažeśnym dla ich časie. Wojt naš i Rada hminnaja bolš, widać, dbajuć ab patrebach swaich, jak ab patrebach biednych ludziej.

Widawocki.

Kožny sumlenny čytač uwažaje za swoj abawiazak akuratna prysyłać padpisnyja brosy za hazetu.

Z kraju.

Wyniki pažaraū. Za miesiąc čerwień siol. hodu ū wyniku pažaraū na abšary Wilenskaha wajawodztwa zha-reła kala 300 haspadarak, bolej 400 ha lesu i 3 asoby.

Bieźraboćcie. U minułym tydni zarehistrowanego na abšary Wilenskaha wajawodztwa ahułam 4.105 bieźraboćnych, z jakich na Wilniu pypadaje 4.006. Bieźraboćcie ū paraūnańi z pa-piarednim tydnam pamienšlasia na 69 asob.

Stan pasiewaū na Wilenskymie za apošnija 10 dzion palepšysia na 3½ proc. Taksama pawodele nadychodzić z wioski wiedamaściaū palapšaceccia i stan aharodniny.

Bura ū Zachodnij Bielarusi. 5-ha lipnia siol. praz wajawodztwy Bielastockaje, Paleskaje, Nawahradzka-je i Wilenskaje praniaśasia z niabywałaj silaj bura, jakaja narabiła žycharstwu ūmat škodaū.

Asabliwa paciarpeli ad bury pa-wieti: Baranawicki, Waūkawyski, Ho-rodzienki i Maładečanski. Jość wypadki nawat śmierci, jak ludziej, tak i żywioły.

Wialiki pažar u m. Łužkach, Dziśnienkska paw., zdaryśsia 30 čerwień siol. h. Strataū naličajecca kala miliona złotych.

Usiačyna.

Smieć 48 kapalnikaū. U Francyl u St. Etienne ū pačatku hetah-miesiąca zdaryśsia ū kapalni katastrofa, u wyniku jakoj zhinuła 48 kapalnikaū: 31 Francuzaū, 11 Palakoū, 4 Marokanau i inš.

Rabotnicka-katalickaja arhanizacyja ū Holandyi. U Amsterdame adbyśsia hadawaja Kanferencyja Sazu-ku katal.-robotnikaū Holandyi. Z dak-ładu pradstaūnika henaj arhanizacyi wyjawiliśsia, što arhanizacyja wielmi pašyrajeccia. U 1927 r. prypylo 6000 nowych siabrou, tak što ciapier Sajuz naliczwa 110,000 siabrou.

Kasa Sajuzu maje ciapier bolej, jak adzin milijon dalaraū. Metaj arhanizacyi jość uzhadawańnie swaich sia-brou pakatalicku.

Naša pošta.

S. Nowiku — atrymali, skarystajem. Prośby wašy spoūním.

W. Andžejeūskemu — hazetu wam wysyłajem. Hrošy možacie prysać na adres redakcyi. Listy z wioski achwotna ūmiašcjem, tak što pięscie čaściej.

B. Subaču — ab pastupleńie ūbiełaruskija himnazii my pisali ū na-śich hazetach, tak što pierahledzie dobra prošlyja numary hazety, tam wy-dawiedajeciesia. Hrašej carskich nichociapier nia kuplaje.

J. Katarkiewiču — adres waś-źmianili.

Knīħaria ū Horadni — hazety Wam wysyłajem 10 ekz.

Kačaryška — atrymali, skarystajem. Niadzielskemu, Wajtkiewiču, Łagu — hazetu pasyłajem.

Atrymali ad: Zeitungs-Vertrieb z Berlinu — 10 zł, ks. Čarniauskahu i Gieceviča pa 8 zł, ks. Lisoūskahu i Nieminionka pa 5 zł.

LAKARNIA LITOŪSKAHA T-wa SANITARNAJE POMAČY

WILNIA, Wilenskaja wul. 28.

U ambulatori przymajuc daktary specjalisty: dzicziacyj chwaroby ad 11—12 i 2—2.30 m. f. unutranya chwaroby 11—2; chirurhijnyje 1—2; żanočyja 11—1; wačej 12—2, wuſej, no-sa i horla 2—3; zuboū 10—11; skury i we-nerzyčyja 2—2.30; nerwaū 1—2.

U lakarni addzieli: unutrany, chirurhijny, ginekoloħiċny i radzilny.

Kabinet Rentgena i Elektra-medycny. Lačeńnie pramieńiami, fatahrafawańnie, praświatlańnie, elektryčny masaž.

Adzinaja ū Zachodnij Bielarusi ilustrawana časopiś dla dziačej „ZARANKA“ wychodzić knižkami raz u miesiac.

CANA asobnaje knižki 40 hr. na 3 miesiacy 1 złot.

Možna wypisywać z knižki 1-aj h. h.

Adras Wilnia, wul. Wilenskaja 12—6.

Wyśli z druku:

poema JAKUBA KOŁASA „Symon Muzyka“ (z partretam aūtara).

Wydana koštam T-wa „PAHONIA“.

Kaštuje 2 zł. 80 hr.

i „Stary Zamak“ NIEMIROWIČA-DANČENKO.

Wydana koštam „Bielaruskaj Krynicy“ Kaštuje 30 hr.

Knižki pradajucca ūwa ūsich bielaruskich Kniharniach.